

tutional Court of Ukraine on issues related to restrictions on human rights and freedoms. Cases of restriction of certain personal, political and socio-economic rights of a person and a citizen in the conditions of martial law regime in Ukraine are covered. In each case, the restriction of human rights involves reducing the amount of human behavior permitted by law and expanding the powers of public authorities.

Keywords: constitutional rights of human and citizen, restriction of human rights, martial law, the decision of the Constitutional Court of Ukraine, the principle of rule of law, principle of proportionality.

DOI: <https://doi.org/10.18524/2411-2054.2022.46.257804>

УДК 342.2+342.7+316.014

О. О. Боярський, канд. юрид. наук,
суддя міського суду м. Білгород-Дністровського Одеської області,
докторант Інституту законодавства Верховної Ради України
e-mail: boyarsky@ukr.net
ORCID: 0000-0001-9107-4897

ДО ПИТАННЯ ПРО СТАН ПОВСЯКДЕННОСТІ ТА ЙОГО ВПЛИВ НА ФОРМУВАННЯ ЛЮДИНИ В УМОВАХ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ

Стаття присвячена дослідженню теоретико-доктринальних, методологічних та практичних аспектів існування та функціонування стану повсякденності та його впливу на формування людини в умовах місцевого самоврядування. Характеризуючи феноменологію повсякденності як: стан повсякденного життя людини, в якому вона практично постійно існує, реалізуючи свій життєвий цикл (екзистенційна ознака); стан, що виявляється в звичних загальновідомих ситуаціях такого життєвого циклу, тобто в повсякденному житті (ознака стереотипності); стан, що характеризується нереклексивністю, тобто таким, що має відповідний стиль пізнавальної діяльності людини, що базується на її нерациональній, імпульсивній (бездумній) поведінці (ознака нерациональності); стан, що характеризується відсутністю особистісної залученості людини в ситуації (ознака опосередкованості); стан, що характеризується типологічним сприйняттям учасників взаємодії і мотивів їхньої участі (пасивно-типологічна ознака), а у спрощеному розумінні, як сферу соціальної реальності, цілісний соціокультурний життєвий світ, котрий постає «природною», самоочевидною умовою життя людини, автор досліджує феноменологію повсякденності та її значення для функціонування людини в сфері місцевого самоврядування. Доведено, що стан повсякденності – це просторово-хронологічний (територіально-темпоральний) континуум, що відіграє найважливішу інституціональну, онтологічну, гносеологічну, аксіологічну, праксеологічну роль в супроводженні і забезпеченні існування людини в локальному соціумі, в процесі здійснення нею свого життєвого циклу, який реалізується в межах територіальної громади та в умовах місцевого самоврядування.

Ключові слова: людина, місцеве самоврядування, територіальна громада, стан повсякденності, інтерсуб'єктивність.

Постановка проблеми. Важливішою особливістю існування і функціонування людини на локальному рівні соціуму в межах територіальної громади (далі – ТГ) в рамках місцевого самоврядування (далі – МСВ) в

процесі здійснення нею свого життєвого циклу виступає стан повсякденності. Повсякденність, повсякденне життя, як вважає А. Шюц, це один з процесів життєдіяльності людини, що виявляється в звичних загальновідомих ситуаціях і характеризується нереклексивністю, відсутністю особистісної залученості в ситуації, типологічним сприйняттям учасників взаємодії і мотивів їхньої участі [1, с. 130].

Отже, феноменологію повсякденності можна охарактеризувати як :

А) стан повсякденного життя людини, в якому вона практично постійно існує, реалізуючи свій життєвий цикл (екзистенційна ознака. – Авт.);

Б) стан, що виявляється в звичних загальновідомих ситуаціях такого життєвого циклу, тобто в повсякденному житті (ознака стереотипності. – Авт.);

В) стан, що характеризується нереклексивністю, тобто такий, що має відповідний стиль пізнавальної діяльності людини, що базується на її нерациональній, імпульсивній (бездумній) поведінці (ознака нерациональності. – Авт.);

Г) стан, що характеризується відсутністю особистісної залученості людини в ситуації (ознака опосередкованості. – Авт.);

Г') стан, що характеризується типологічним сприйняттям учасників взаємодії і мотивів їхньої участі (пасивно-типологічна ознака. – Авт.).

Отже, в спрощеному розумінні, це сфера соціальної реальності, цілісний соціокультурний життєвий світ, котрий постає «природною», самоочевидною умовою життя людини [2]. Звідси, можна стверджувати, що людина живе у світі повсякденності, її контекстах, розуміючи її смисли та здійснюючи свої поведінкові настанови у відповідності до її засад і принципів. Саме за допомогою феномену повсякденності людина формує, розвиває і вдосконалює відповідні типізовані і стереотипні поведінкові настанови, за допомогою яких вона вирішує свої екзистенційні та інші потреби, реалізуючи таким чином свій життєвий цикл.

Вважаємо, що така поведінка не тільки суттєво збігається, а фактично і виступає життєвою поведінкою конкретної людини (особистості), яку вона здійснює в локальному соціумі, в межах ТГ та в умовах МСВ. Отже, повсякденність і є філософською, аксіологічною, нарративною, конотаційною і праксеологічною формою існування та ординарною умовою реалізації МСВ в рамках локального соціуму, що презентує ТГ – яка виступає людською спільнотою, що існує та функціонує на засадах самодіяльності, самовизначення, самооцінки, самоврядування з метою самостійного – індивідуального, групового, колективного вирішення питань місцевого значення.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Феномен повсякденності вивчається низкою гуманітарних наук: соціологією, антропологією, філософією, культурологією. Сучасне розуміння повсякденності засноване на ідеях феноменологічної соціології А. Шюца, соціології знання (П. Бергер, Т. Лукман), структурного функціоналізму (Р. К. Мертон). У центрі уваги досліджень повсякденності виявляється аналіз самоочевидностей свідомості, схем типізації об'єктів соціального світу, рутинних форм соціальної практики.

В останні роки на цей феномен стали звертати увагу і представники правової науки, що вивчають проблематику муніципального права (М. О. Баймуратов, В. А. Григор'єв, В. С. Могілевський) що регулює соціальні процеси і соціальні відносини на локальному рівні соціуму, де конкретна людина-житель відповідної території держави і одночасно член ТГ здійснює свій життєвий цикл завдяки використанню типізованих форм життя і людської

діяльності, а також в системі комунікативної взаємодії, що існує, формується і розвивається в ТГ в умовах МСВ.

Вважаємо, що наявність вчених-фахівців з різних напрямків суспільних знань, що займалися доктринальним супроводженням і забезпеченням проблематики повсякденності, одночасно і як філософського стану і праксеологічної, а також екзистенційної феноменології, підкреслюють не тільки її міждисциплінарний характер, а і підтверджує її особливу складність, комплексність та системність, що надає їй об'єктивний та актуальний характер, а також об'єктивно потребує її подальше дослідження для розуміння процесів, тенденцій, формування концептів в досліджуваній сфері.

Саме тому **метою даної статті** є дослідження теоретичних підходів до розуміння та значущості стану повсякденності та його впливу на формування людини в умовах місцевого самоврядування.

Виклад основного матеріалу. Визначення багатогранності та багатофакторності стану повсякденності можливо здійснити, якщо розглядати її на наступних протиставленнях, в основі яких лежить вирішення логічного завдання «тезис – антитезис» або визначення функціоналу «ординарний – екстраординарний». Отже, до таких протиставлень відносяться наступні:

- будні – дозвілля, свято;
- загальнодоступні форми діяльності – вищі спеціалізовані форми діяльності;
- життєва рутинна – моменти психологічної напруги;
- дійсність – ідеал.

Системний аналіз наведених предметно-якісних визначень життєвих форм дає змогу стверджувати, що стан повсякденності: а) пов'язаний з буденною життєдіяльністю; б) зі здійсненням загальнодоступних форм діяльності в яких розуміється участь переважної кількості людей-жителів, що одночасно виступають членами ТГ, причому такі форми несуть типізований, ординарний, спрощений характер, а їх реалізація виступає як звичайна соціальна практика; в) такі форми життєдіяльності реалізуються без зайвих інтелектуальних зусиль, практично автоматично, в процесі життєвої рутинної діяльності; г) вони реалізуються в просторі державної території, що легально знаходиться в рамках адміністративно-територіальних одиниць держави, саме там де функціонує ТГ в рамках МСВ; г') вони також реалізуються у темпоральному вимірюванні, яке може бути охарактеризованим як «тут, зараз і сьогодні».

Фактично наведена характеристика співпадає з онтологічним розумінням МСВ, яке скероване на задоволення екзистенційних потреб людини (особистості), що оцінюються нею як відповідні блага. Саме такі блага і є об'єктною основою локальної демократії, саме вони і становлять основу питань місцевого значення, причому людина їх споживає індивідуально, в складі групи або колективно (рівні міні-, мезо-, макрогромади). Представляє інтерес темпоральна і просторова характеристики повсякденності – у загальному філософському розумінні вона не має темпоральних (часових) і просторових (територіальних – локус, топос, номос тощо) обмежень, але виходячи з позиції, що свої потреби-інтереси людина може реалізувати тільки на основі принципу «тут, зараз і сьогодні», – об'єктивно зростає роль МСВ як простору повсякденності для конкретної людини та її асоціацій, а також роль ТГ – як соціальної спільноти, що є, з одного боку – споживачем повсякденності, а з іншого, – її продуцентом і репродуцентом.

Стосовно сфери локальної демократії, яку займає соціально-правовий інститут МСВ, треба зазначити, що, на думку представників філософсько-соціологічної доктрини, феноменологія повсякденності може розглядатись:

- як соціальний феномен;
- як сукупність соціальних практик;
- як система комунікативної взаємодії в просторі інтерсуб'єктивності.

Вважаємо, що розгляд повсякденності саме з цих позицій допоможе визначити його вплив на формування людини в умовах місцевого самоврядування. Тому розглянемо наведені характерологічні ознаки в наведеній послідовності.

Один з авторів-апологетів доктринальної позиції, що розглядають повсякденність як соціальний феномен, Г. В. Жигунова, по-перше, показує інтерпретації повсякденності в рамках феноменології та, по-друге, наводить основні проблеми, з якими стикаються вчені при вивченні цього феномена. Повсякденність, на думку цієї авторки, є смисловий континуум, який інтерпретується людьми за допомогою типізації та структурування об'єктів цього світу. Звернення до повсякденності дозволяє побачити суб'єкта, вписаного в об'єктивну соціальну реальність і втілює на індивідуально-особистісному рівні її закономірності і принципи. У зв'язку з цим, головним методологічним завданням соціологічної науки стає відкриття загальних принципів організації повсякденного життя [3]. Отже, повсякденність визначається як багатовидове феноменологічне явище (онтологічна ознака. – Авт.), що характеризується безперервною, тривалою смисловою (змістовною) діяльністю (темпорально-смислова ознака. – Авт.), що здійснюють люди шляхом своєї соціальної практики (праксеологічна ознака. – Авт.), завдяки типізації та структуруванню об'єктів світу, що їх оточує (локально-розумова ознака. – Авт.). При цьому, підсумком знаходження в стані повсякденності є: а) «вписування» суб'єкта в об'єктивну соціальну реальність (ознака соціалізації. – Авт.) і б) втілення ним на індивідуально-особистісному рівні її закономірностей і принципів (локально-аксіологічна ознака. – Авт.), а також відкриття загальних принципів організації повсякденного життя, що стає головною методологічною задачею соціологічної науки (методологічна ознака. – Авт.).

Аргументами на користь своєї доктринальної позиції авторка висуває наступне:

- повсякденність є специфічним предметом досліджень мікросоціології, який нерозривно пов'язаний з поняттями практики, взаємодії та соціокультурної організації повсякденного життя індивідів. Отже, предметом мікросоціології виступає саме людина (особистість) та її асоціації, що функціонують на рівні МСВ в рамках ТГ, де вибудовується система комунікативної взаємодії в процесі реалізації: а) соціальної індивідуальної, групової і колективної практики; б) міжособистісної (міжіндивідуальної, індивідуально-групової, міжгрупової, індивідуально колективної, колективної тощо) взаємодії та в) соціокультурної організації повсякденного життя між людиною (особистістю), на міжособистісному рівні та між людиною та її асоціаціями;

- при визначенні повсякденності вчені стикаються з низкою проблем: а) перша з них пов'язана з усепроникаючим характером цього термінопоняття, в результаті чого воно видається розмитим і неконкретним (фактор нерозуміння змістовного наповнення на тлі тотального і безпрецедентного існування і розповсюдження. – Авт.); б) друга проблема полягає в уявній простоті і зрозумілості терміну, в зв'язку з чим на ньому детально не зупиняються (фактор несвідомого

спрощення змістовного навантаження і значення профільного термінопоняття. – Авт.); в) третя, найпоширеніша помилка у визначенні повсякденності складається у свідомо негативних конотаціях цього терміну (фактор свідомого негативного конотаційного навантаження профільного термінопоняття. – Авт.). В результаті такого скептично-негативного підходу буденний світ, на думку В. В. Корнєва, заздалегідь розглядається як «ерозія», «приниження», навіть «гріхопадіння» істинної людської реальності. Звідси, у цій ситуації «повсякденність» мислиться за залишковим принципом: від усього оригінального в культурно-громадському житті – до самого неоригінального, від усього високого – до низького [4, с. 19]. При цьому сама повсякденність представляється як застій і рутинність. У зв'язку з цим доречно навести думку М. Вебера, який вважав, що процес «оповсякденнення» є тотожним занепаду і деградації високої культури, а повсякденна сфера – це раціоналізована і формальна сфера, яка може бути «тупою» і «гнітючою» [5, с. 331]. На відміну від наведених доктринальних позицій треба зазначити суттєву, основоположну, інтерактивну, інтерсуб'єктивну і інтеграційну роль стану повсякденності у організації та реалізації життєвого циклу людини на локальному рівні функціонування соціуму в межах ТГ в умовах МСВ. Вважаємо, що саме такий підхід фактично нейтралізує негативний потенціал доктриналізації профільного феномену та надає йому суттєвого позитивного значення, бо без його наявності людина не тільки не зможе реалізувати свій життєвий цикл, а і досягти відповідних висот у своєму інтелектуальному розвитку, починаючи зі своєї соціалізації, бо для її успішного проведення вона повинна: а) користуватися сталими формами людського життя, що б) є устояними в часі і просторі, та в) є такими, що використовуються невизначеним колом неперсоніфікованих суб'єктів. А це можливо тільки в рамках МСВ та в межах ТГ;

- повсякденність є сукупністю практик; вона включає в себе буденні практики приватної властивості, приватного життя індивідів, визначальне значення для яких мають накопичений життєвий досвід, образ життя, що склався. Ці практики пов'язані, в першу чергу, з будинком, побутом, родиною, найближчим оточенням, дозвіллям і рутинними щоденними заняттями. Всі ці практики підпорядковані задоволенню потреб, що є головною функцією повсякденності. І тут на передній план, безумовно, виступає здоровий глузд, керівництво яким необхідно для вирішення навіть самих повсякденних завдань в ході задоволення потреб індивіда. Здоровий глузд необхідний при інтерпретації суб'єктивної реальності індивідами. Повсякденне життя в зв'язку з цим, на думку П. Бергера і Т. Лукмана, представляється реальністю, яка інтерпретується людьми і має для них суб'єктивну значимість як цілісного світу [6, с. 37]. Наведений підхід підтверджує та ілюструє генетичний, системний, перманентний, комплексний, інституційний, архітектонічний, конституюючий зв'язок повсякденності з соціальною активністю людини (особистості) на рівні ТГ та в умовах МСВ в процесі, по-перше, виконання відповідних рольових позицій, що виникають у неї в процесі функціонування в рамках територіальної спільноти – бо виникнення таких рольових позицій для людини є об'єктивним процесом – виконання відповідних екзистенційних устремлень, потреб, інтересів, атиюдів потребує «одягання» на себе відповідної ролі, що містить специфічні «права-обов'язки», наприклад, члена родини, платника податків, члена трудового колективу, члена ТГ тощо; по-друге, досягнення і реалізації наведених екзистенційних устремлень, потреб, інтересів, атиюдів, завдяки використанню профільних рольових позицій, що виникають, формуються, розвиваються, укріплюються,

вдосконалюються, але за рахунок лише того, що це відбувається в умовах повсякденності;

- отже, в процесі реалізації соціальних практик здійснюється соціальне конструювання у повсякденному житті людей. Воно реалізується з урахуванням соціальних практик і відбувається на макро-, мезо- і мікрорівнях соціальної реальності. На макрорівні (рівні ТГ. – Авт.) здійснюється інституційна регуляція і встановлюються загальні форми інституціолізованих соціальних відносин. Мезорівень охоплює значимі соціальні інститути, визначає їх місце і роль в суспільстві і формує моделі поведінки (рівень родини, трудового колективу – груповий. – Авт.). Мікрорівень представлений повсякденним життям (на рівні конкретної людини (особистості) – члена ТГ. – Авт.), пов'язаний із задоволенням різноманітних потреб, реалізацією інтересів, мотивів, установок, цілей різних людей, включаючи осіб з інвалідністю в тих чи інших соціальних практиках (їх перелік варіюється в кожному індивідуальному випадку). Даний рівень дає можливість простежити соціальну поведінку і міжособистісні взаємодії окремих індивідів і скласти уявлення про конкретно-ситуативний досвід їх самореалізації [7, с. 50-51]. Отже, таке соціальне конструювання поведінкових настанов людини відбувається тільки в одному соціальному просторі – в просторі МСВ, тобто там де фізично існує людина (особистість) і в межах ТГ, членом якої така людина виступає. Причому, тут необхідно акцентувати увагу на рівнях самої ТГ та на формуванні системи комунікативної взаємодії на таких рівнях: макрорівень – в межах ТГ; мезорівень – в рамках групи; мікрорівень – або в рамках міжособистісної взаємодії, або у взаємодії конкретного індивідуума з соціумом через його настанови, шляхом реалізації індивідуальних екзистенційних соціокультурних настанов через призму соціальних пріоритетів;

- насамкінець, повсякденне життя представляється суб'єкту впорядкованою об'єктивованою реальністю, причому вона свідомо впорядкована соціокультурними нормами, що склалися в суспільстві, в рамках яких кожен індивід змушений будувати своє приватне життя. Купуючи знання про навколишню дійсність, індивід навчається бачити її в типовості рис, які сприймаються як безперечні і очевидні, і будувати типові конструкти відповідно до системи цінностей і інтересів «ми-групи», до яких можна віднести спосіб життя, спосіб взаємодії з навколишнім середовищем. Отже, цей доктринальний висновок знову підтверджує конституюючу роль і вплив повсякденності на формування людини в умовах МСВ.

Інша позиція відносно повсякденності базується на її розумінні як сукупності соціальних практик. Ми вже розглядали цю ознаку серед інших ознак, що характеризують стан повсякденності як соціальну реальність, але апологети нової наведеної позиції розглядають можливості застосування теорій практик для вивчення профільного феномену як основоположного. Так, деякі з таких авторів, зокрема А. С. Петухов та С. В. Пирогов, виділяють в наведеному підході три методологічні проблеми: а) проблему співвідношення повсякденності та інституційного порядку; б) проблему співвідношення раціонального і нераціонального в життєдіяльності людей; в) проблему механізмів зміни реальності. При цьому вони пропонують їх вирішувати з використанням методологічного потенціалу вивчення повсякденності на базі наступних теорій: теорії habitus П. Бурдьє, теорії фігурацій Н. Еліаса, теорії просторових тактик М. де Серто [8].

В основу своєї доктринальної позиції вони кладуть наступні аргументи:

- в процесі дослідження проблеми співвідношення повсякденності і си-

стеми вони зазначають, що, з одного боку, повсякденність відображає істотні характеристики соціальної системи, з іншого – повсякденність можна розглядати як джерело її трансформації. Виникає питання: як повсякденним практикам вдається змінити систему? [8]. На наш погляд, це детермінується повсякденним використанням людьми відповідних життєвих форм, що допомагають реалізовувати їх екзистенційні потреби та інтереси, але така реалізація об'єктивно потребує суспільно-правового порядку, що може бути забезпечений тільки в результаті діяльності ОМСВ, тобто представницьких та виконавчих структур місцевих рад. Крім того, умови повсякденного життя, що носять ординарний характер, є схильними до змін, і у відповідності до закону переходу кількісних показників в якісні можуть викликати еволюційні зміни в наведених формах життєдіяльності, не дивлячись на те, що вони мають стереотипний характер, а тим самим змінюється інституційний порядок. В умовах екстраординарних змін, що відбуваються спочатку також в умовах повсякденності, такі зміни інституційного порядку відбуваються швидше. Отже, саме соціальні практики, їх інтенсивність, поліпредметність, багатофакторність, лежать в основі зміни соціальної структури;

- наведені представники доктрини вважають, що дослідження проблеми співвідношення раціонального та нераціонального в життєдіяльності людей свідчить про те, що у класичній теорії повсякденність завжди протиставлялася розуму як щось нестійке – стійкому, ірраціональне – раціональному. Але феноменологічна теорія внесла у такий розклад суттєві зміни, бо життєвий світ як результат повсякденного життя був оголошений основою раціональності. Звідси і була висунута теза, що раціональність повсякденності – це не недорозвинена теоретична свідомість, а особлива практична раціональність (Шюц), «плавильний тигель раціональності» (Б. Вальденфельс). Отже, тут виникає питання: як раціональність «виплавається» в повсякденності? [8]. На нашу думку, використовуючи у стані повсякденності відповідні форми життєдіяльності, що є результатом соціальної практики, людина спочатку користується ними бездумно, автоматично, в силу звичаю. Але при настанні відповідних наслідків, що є результатом використання нераціонального, вони піддаються раціональному осмисленню, – саме тоді людина починає усвідомлювати результати своєї діяльності у відповідних життєвих ситуаціях і при наявності негативних наслідків настає процес модифікації індивідуальної, групової і колективної поведінки людини-члена ТГ. Отже, можна зазначити, що повсякденність, що протікає у постійній взаємодії нераціональних (сенсуальних) і раціональних форм життя, містить в собі суттєвий потенціал для розвитку людей і суспільного порядку саме через призму соціальної практики;

- дослідження проблеми механізмів зміни реальності є основною і центральною проблемою, бо сучасна феноменологічна теорія в особі Б. Вальденфельс стверджує, що між повсякденним життям і інституціональним порядком має місце своєрідна конверсія (від лат. *conversio* – «перетворення», «зміна») [9]. Цей дослідник зазначає: «Спадний рух оповсякденювання має свою протилежність у висхідному процесі подолання повсякденності. Так само як поява незвичайного в процесах творення та інновації, які прокладають собі шлях за допомогою відхилень, відходів від правил і нових дефініцій. Повсякденність, що розуміється в такого роду процесах переплавлення, діє, крім того, як фермент, як закваска, яка дозволяє чомусь зароджуватися» [10, с. 47, 49]. Отже, виникає питання: як нове «виплавається» зі старого; які механізми появи нових дій, які потім перетворюються в нову систему? [8].

Вважаємо, що в основі появи інновацій в повсякденності дійсно лежать соціальні практики людей, що аналізують свою поведінку у типових життєвих ситуаціях та моделюють її на майбутнє з урахуванням змін, що проходять в світі навколо них. Отже, тут акцентується увага на можливостях соціальних практик з перетворення поведінки людей-членів ТГ, що в умовах МСВ здійснюють свій життєвий цикл та реалізують його через відповідні життєві форми, що зазнають суттєвого впливу від навколишніх змін та трансформуються в нові дії та з часом в нову соціальну систему. Так, К. Дж. Герген у своєму колективному дослідженні «Соціальна конструкція в контексті» з іншими представниками соціологічної доктрини [11], звертає увагу на можливості соціального конструктивізму, в межах якого психологія, освіта, організація, мораль – в результаті соціальної практики трансформуються в могутній фактор перебудови локального соціуму, а також виходять за його кордони – на рівень держави. Отже, можна стверджувати про конституююче значення соціальної практики не тільки в реформуванні повсякденності, а і у зміні і трансформації самого локального соціуму, що діє в рамках ТГ і в умовах МСВ. Причому, такі зміни можуть мати суттєві наслідки конфліктогенної або суб'єктивно-психологічної властивостей як позитивного, так і негативного характеру. Але, в той же час, можливості соціального конструктивізму можуть бути скеровано на досягнення стабільності та сталості в межах локальної людської спільноти.

Треба зазначити, що застосування до наведених вище актуальних питань повсякденності у її розумінні як сукупності соціальних практик теорії *habitus* П. Бурдьє, теорії фігурацій Н. Еліаса, теорії просторових тактик М. де Серто дає нам додаткові аргументи до визначення суттєвого впливу стану повсякденності на розвиток людини в умовах МСВ і в рамках ТГ.

Розглядаючи основоположні настанови наведених теорій, насамперед, треба виокремити низку методологічних положень:

- по-перше, в тій чи іншій формі термін «практика» був прийнятий в соціальній теорії, так як володіє відповідною аксіологією і потенціалом для досягнення методологічних компромісів і інтеграції дослідницьких полів різних гуманітарних дисциплін (методологічна компромісно-інтегративна ознака – Авт.);

- по-друге, треба враховувати, що різні авторські теорії практик показують процес конвертації (лат. *Converto* – «змінюю, перетворюю» [12]) (перетворення) об'єктивних (матеріальних) і суб'єктивних (ідеальних) компонентів людської діяльності, активності, процес соціального (спільно-діяльнісного) конструювання реальності [8];

- по-третє, у підсумку наведеного, до фокуса дослідницької уваги потрапляють такі предмети, як події повсякденного життя і речі повсякденності. Звідси, можна констатувати, що доктринальна позиція А. С. Петухова та С. В. Пирогова, відносно того, що це нова предметна область досліджень – поряд з системами, структурами, діями, інтерпретаціями і ін., характерними для структурно-функціональної та феноменологічної теорії [8], має під собою реальні основи;

- по-четверте, процес і системно-стохастична сукупність соціальних практик дає змогу визначити аксіологію повсякденного життя і речей для існування і функціонування стану повсякденності. Тут необхідно навести доктринальну позицію С. А. Корольова, який стверджує, що «слід розглядати повсякденність не як низку одновимірних, нерелексивних поведінкових актів, а як середовище подієвості, осередок мікроявищ ...» [13, с. 358]. Отже, можна констатувати,

що і річ, і подія, як явища повсякденності мають загальну основу свого виникнення – значимість для людини, що функціонує в територіальній спільноті та здійснює свій життєвий цикл. Але, треба враховувати, що перед різними людьми, в залежності від їх індивідуального, групового і колективного інтересу і визначення значимості останніх, виникають різні речі і події. Точніше, людина їх сама створює для себе, виділяючи щось з навколишньої реальності: щось помічаючи, а щось ігноруючи. Звідси, речі – виступають як посередники (і провідники) у відносинах людини як з навколишньою дійсністю, так і з іншими людьми. На слухну думку З. В. Котельникової, «одна з умов, при яких матеріальні об'єкти виходять на перший план, має на увазі конфліктні ситуації, що виникають в ході прагнення різних соціальних груп надати технологіям суперечливі значення» [14. с. 108]. Тому можна говорити про складний і суперечливий процес вибору, оцінки значимості речей, що заснований на інтересі людини, яка мешкає в ТГ на рівні МСВ в стані повсякденності.

Теорії соціальних практик, що створені П. Бурдьє, Н. Еліасом і М. де Серто є достатньо перспективними для дослідження методологічних проблем вивчення повсякденності, завдяки тому, що: а) володіють різними понятійними конструктами; б) обговорюють, по суті, питання про практичну раціональність; в) вбачають в такій раціональності когнітивний механізм зміни соціальної реальності.

В основі теорій соціальних практик наведених авторів лежить не стільки досягнення істини в процесі аналізу таких практик, скільки досягнення ефективності дії як результату застосування таких практик. В процесі їх застосування в ординарних умовах людина користується типізованими, стереотипними формами життя автоматично. Але, як виникають екстраординарні умови реалізації життєвого циклу на його відповідному етапі (стадії) – людина вмикає раціональність. Отже, раціональність як необхідність аналізу власної діяльності і устрою світу з об'єктивною необхідністю включається в життєдіяльність людини лише тоді, коли відбувається збій діяльності в повсякденному житті.

У застосуванні до проблеми співвідношення повсякденності і системи в «практичній парадигмі» доктринальні позиції ідентифікуються таким чином:

Habitus П. Бурдьє можна розглядати як медіатор (посередник) повсякденності і системи. Звідси, система дій людини формується протягом тривалого темпорального періоду і відображає різні варіації практичної діяльності (включає її можливості і обмеження), які мали місце в історичній ретроспективі (історичний і праксеологічний аспект існування локальної людської спільноти – Авт.). Причому, можливості та обмеження поведінки і дій задаються особливостями того середовища, яка формується в процесі трудової, сімейної, економічної, політичної і т.д. діяльності (процес існування і функціонування людини в ТГ в процесі виконання відповідних рольових позицій – Авт.). Поведінка людини детермінована соціальною необхідністю, що має свою гносеологічну змістовність у необхідності підтримання щоденного порядку (ординарні умови існування і функціонування локального соціуму в умовах МСВ – Авт.).

«Фігурації» Н. Еліаса можна розглядати як «заготовки» для формування, існування і функціонування соціальних інститутів. Методологія Еліаса скерована не тільки на встановлення певної відповідності між структурами повсякденності і типами особистості, а і можливості для виокремлення таких особливостей, тобто, ідентифікацію особистості. Отже, зміни в суспільстві необхідно пов'язані зі зміною особистості. Вважаємо, що тут дуже продуктивно вдається позиція Н. Л. Пушкарської, яка стверджує наступне «Історія повсякденності» доводить:

люди не однаково рухаються по одній і тій же колії, а тому індуктивний шлях – шлях до досягнення загального (уявлень про світ деякої групи людей або всього суспільства) через окреме (життя, «повсякденності» окремих людей) – вельми продуктивний шлях відтворення життя минулих століть» [15]. Отже, наведена дослідниця дуже вдало підмічає суттєвий дослідницький потенціал в позиції Н. Еліаса відносно можливостей повсякденності та її історичних форм (історія виникнення і формування ТГ, розвиток МСВ, системи його суб'єктів та органів тощо – Авт.) у розвитку соціуму на його різних рівнях – від мікро- (людина та її близьке оточення), мезо- (ТГ) до макрорівня (соціум в межах держави).

Теорія М. де Серто розглядає співвідношення системи і життєвого світу як співвідношення стратегій влади і тактик повсякденного життя «маленької людини», тобто, – через побудову відповідної системи координат «публічна влада» – «людина-член ТГ». При цьому Серто зазначає, що процес конструювання соціальної реальності протікає в двох режимах: виробництва і споживання. Процес вироблення реальності здійснюється за допомогою стратегій дій влади та функціонування інститутів, що усвідомлюють відповідний вплив на себе з боку влади. Але автор стверджує, що на рівні повсякденності вироблена реальність споживається в режимі присвоєння її окремих фрагментів. Своєю чергою, таке присвоєння здійснюється через безліч тактик – способів присвоєння.

Узагальнюючи, треба зазначити, що наведені доктринальні позиції характеризуються суто локальним характером їх реалізації, що відбувається в результаті здійснення людиною сталих життєвих форм, що запозичуються з повсякденності, використовуються на рівні МСВ в рамках ТГ, виходячи з настанов соціальної необхідності.

Дослідження проблем співвідношення раціонального і нераціонального в життєдіяльності людей в «практичній парадигмі» наведеними представниками соціологічної доктрини здійснюється по-різному.

Так, Habitus П. Бурдьє можна розглядати в аспекті цієї проблеми як «коридор» (місце переходу) об'єктивного і суб'єктивного, раціонального та нераціонального, місце неусвідомленої об'єктивації суб'єктивних очікувань представників суспільства. Такий підхід, вважаємо, достатньо яскраво відображає всю багатоманітність життя, характерологічні особливості його форм, що рясніють калейдоскопом психічних, психологічних, праксеологічних та індивідуально-ідентифікаційних рис. Суть Habitus П. Бурдьє міститься в тому, що реальність виробляється діями самого актора (людини, її груп і асоціацій), але дії ці не є довільними і телеораціональними, як би це не здавалося самому актору, а зумовлені, по-перше, попереднім соціальним досвідом (історія життя в межах ТГ на рівні МСВ); по-друге, особливостями того соціокультурного середовища, в якому виріс і сформувався суб'єкт (особливості ТГ та реалізації рольових позицій людини – члена ТГ).

Теорія Н. Еліаса при розгляді цієї проблематики торкається теми особливої раціональності процесу гри. В основі його поняття фігурацій лежить така форма взаємозалежності, яка включає в себе як раціональні, так і нераціональні компоненти, як цілеспрямовані, так і випадкові. У зв'язку з цим, Б. В. Марков зазначає, що «цей порядок (повсякденності) ані раціональний (якщо під «раціональністю» розуміти цілеспрямоване узгодження людських зусиль в одному напрямку, що виникає подібно машині), ані ірраціональний (якщо під «ірраціональністю» розуміти щось таке, що виникає спонтанно і безпричинно)» [16, с. 72]. Тобто, тут мова йде про феноменологічні особливості повсякденності, які об'єднують в

собі різні форми життя, що реалізуються як на рівні свідомості, так і несвідомо, автоматично. Але, незалежно від цього, вони все одно суттєво впливають на рольові позиції людини в процесі її життєдіяльності в межах ТГ на рівні МСВ.

Теорія М. де Серто при вирішенні профільного питання акцентує увагу на особливу раціональність споживання. Отже, дії владних структур Серто називає стратегіями виробництва реальності: «... по цій стратегічній моделі конструюється політична, економічна і наукова раціональність» [17, с. 50]. Своєю чергою, споживання реальності відбувається на основі іншої раціональності, яка панує в повсякденності, – раціональність повсякденних турбот, якщо це можна вважати раціональністю. В процесі досягнення такої раціональності Серто розрізняє «простір» і «місце». Місце це організований порядок, система об'єктів. «Місце підкоряється закону «істинності»: елементи, що розглядаються, знаходяться поруч один з одним, кожен займає своє «справжнє» і чітко виділене становище, їм же визначається. Отже, місце є конфігурацією положень в даний момент часу і побічно служить показником стабільності» [18, с. 172]. Простір з'являється тоді, коли елементи місця приходять в рух, коли відбувається зміна або розташування об'єктів. «Коротше кажучи, простір – це місце, що практикується. Так, вулиця, геометрично визначена містобудівником, перетворюється пішоходами в простір» [18, с. 173]. Звідси, простір – це антропологічне і екзистенціальне, а не геометричне явище; простір проводиться людьми, коли вони встановлюють смислові зв'язки між об'єктами місця. Системний аналіз наведених настанов досить ілюстративно підкреслює особливу роль і значення МСВ як простору існування, функціонування та реалізації повсякденності, причому такої, в якій вирішуються екзистенціальні питання існування людини-члена ТГ, а також роль і значення явищ локусу і топосу у створенні середі існування та проживання людини з відповідною, належною і достатньою інфраструктурою (інфраструктурне «обличчя» ТГ), за допомогою якої людина може організувати в рамках ТГ раціональне споживання публічних послуг.

Резюмуючи підхід до розгляду проблем співвідношення раціонального і нераціонального в життєдіяльності людей в їх «практичній парадигмі», тобто при здійсненні ними соціальних практик екзистенційного характеру, треба зазначити, що наведені представники соціологічної теорії вбачають у його вирішенні не стільки соціологічні, скільки психологічні та інші настанови людини-члена ТГ, що продукуються її індивідуальною, груповою і колективною свідомістю, та за допомогою яких вона здійснює в умовах МСВ вибір життєвих форм в рамках стану повсякденності з використанням раціональних і нераціональних настанов.

Проблема механізмів зміни реальності крізь призму «практичної парадигми» також досліджується зазначеними вище представниками соціологічної доктрини по-різному, покладаючи в основу своєї доктринальної позиції різні чинники.

Так, П. Бурдьє розглядає *Habitus* як механізм «нормального сприйняття» і одночасно нормалізації нових дій. Сформовані умови існування стають структурою, стійкою системою (стереотипами) практичних дій, яка є базисом сприйняття і оцінки всього подальшого досвіду. На думку Бердьє, «нормальним» треба визнавати все те, що відповідає певному *habitus* – усталеній практикою поведінці і способу життя. І далі ця усталена практика сприйняття і оцінювання реальності починає диктувати правила сприйняття і дії і навіть скеровує хід думок в «правильному» напрямку [19, с. 44-54]. Отже, в основі такого підходу, з одного боку, лежить поведінка людини, що перевірена і усталена його соціальною практикою в межах ТГ на рівні МСВ, а з іншого боку – спосіб життя людини, який

формується на основі такої її поведінки. Лакмусовим папірцем в цій системі виступають «нормальні» форми життя, що використовує людина-член ТГ в процесі повсякденності та реалізації свого життєвого циклу.

Своєю чергою, Н. Еліас пояснює проблему механізмів зміни реальності тим, що моделі фігурацій – це моделі гри, правила якої люди встановлюють часом неусвідомлено, хаотично, випадково, спонтанно і які перманентно змінюються. Отже, нова фігурація відносин людини, що виникла ненавмисно, породжує новий зміст і контекст її локальних дій – а саме, нове визначення ситуації, інший сенс дії, а значить, по суті, і деякі інші дії за своїми наслідками. На думку В. В. Козловського, саме «ці ненавмисні наслідки встановлюють зразок поведінки, який формує контекст локальних дій» [20, с. 48]. Звідси, такий підхід підкреслює ініціативну роль людини-члена ТГ у пошуку і реалізації відповідних форм життя в процесі своєї життєдіяльності для задоволення своїх екзистенційних потреб.

В основу аналізу профільного питання М. де Серто кладе відповідні «тактики», які він розглядає як механізми конструювання соціальної реальності. На відміну від стратегій влади тактики – це спосіб реалізувати свій інтерес для «слабких» – тобто, тих, що не володіють владою. Опис тактик за допомогою кваліфікованих ознак фактично є описом механізмів деконструкції (включення до нового контексту) «пісменності». На практиці їх існує багато, – прикладом тут можуть слугувати такі механізми, як рекомбінація, імпровізація, апроксимація, нові способи оперування [8]. Причому, слід наголосити на тому, що дані механізми починають працювати тільки тоді, коли вдається подивитися на речі, ситуацію «іншими очима» – тобто, в іншому контексті вживання. Тактики також з'являються в результаті мимовільної, випадкової, помилкової дії, тобто нетрадиційного вживання речі, місця, знаку. В обох випадках це практичні контексти виникнення тактик, тобто вони виникають в процесі використання, оперування «підручними засобами». Отже, можна констатувати, що підхід, що сповідує М. де Серто базується перед усім на соціальній практиці, що здійснює людина як член ТГ в спільноті та в умовах МСВ, коли пробує реалізовувати свої екзистенційні інтенції, устремління, потреби, інтереси, причому шляхом спроб і помилок, причому саме в останньому випадку починають виникати і діяти відповідні тактики вирішення питання, що людина має намір таки здійснити, виходячи зі своїх настанов, не враховуючи на відповідні помилки.

Резюмуючи загальний підхід до вирішення проблеми механізмів зміни реальності крізь призму «практичної парадигми», що пропонують представники соціологічної доктрини, необхідно зазначити їх загальний підхід до локального характеру реалізації таких соціальних практик, а також різність їх методологічних настанов, що виникають через:

а) використання певного *habitus* – шляхом виокремлення усталеної практикою поведінки і способу життя (акцентуація на «нормальне сприйняття») і одночасно нормалізацію нових дій);

б) використання моделі фігурацій – моделей гри, правила якої люди встановлюють самостійно, але без раціональної складової, що створюють нову фігурацію відносин людини, породжуючи новий зміст в контекст її локальних дій;

в) встановлення «тактик», як механізмів конструювання соціальної реальності, в межах яких люди використовують нові підходи до розгляду та аналізу усталених форм життя і знаходять в цьому їх новий зміст та призначення.

Дослідження феноменології повсякденності як системи комунікативної взаємодії в просторі інтерсуб'єктивності дає змогу визначити роль і значен-

ня діалогу людини в процесі повсякденного існування з іншими членами ТГ, що всі разом є пов'язаними відносинами інтерсуб'єктивності, що виступає філософським поняттям, яке означає: 1) особливу спільність; 2) певну сукупність ідей, установок і переконань, що характеризуються спільністю; 3) узагальнений досвід представлення предметів [21].

На думку дослідниці Н. В. Петракової, інтерсуб'єктивність і діалог співвідносяться як можливість і дійсність, як простір і дія в цьому просторі, як позачасовість і тимчасовість, як ціле і частина. Причому, простір інтерсуб'єктивності фіксується як тришаровий: екзистенційно-феноменологічний, культурно-символічний і інституційний рівні інтерсуб'єктивності, де кожен з них розгортається в своїй логіці – логіці жертви, логіці дару і логіці обміну [22].

Для розуміння такої ролі повсякденності в межах локальної територіальної спільноти – ТГ, що функціонує в умовах МСВ, треба наголосити на декількох методологічних настановах. Насамперед, треба розуміти, що людина функціонує в системі комунікативної взаємодії як соціальна істота з відповідною системою соціально-рольових позицій. Крім того, особливість діалогу вбачається в тому, що він акцентовано знаходиться на культурно-символічному рівні інтерсуб'єктивності (далі – ІС). Екзистенційно-феноменологічний і інституційний рівні залишаються за межами зони діалогу: перший – через відсутність уваги до такого необхідного інструменту, як мова; а другий – через відсутність суб'єкта, до якого ця мова звернена. Відносини на нормативному або інституціональному рівні ІС близькі до відносин «суб'єкт-об'єкт». У той же час, і це треба постійно мати на увазі, шари ІС є неоднорідними, при аналізі виявляється їх фрактальний (/лат. Fractus – подрібнений, зламаний, розбитий/ – безліч, що володіє властивістю самоподібності) [23] характер. Разом з тим, кожен рівень ІС подібний всій ІС в цілому. Отже, в діалозі змикаються три логіки: екзистенціальна логіка вираження, символічна логіка розуміння та інституційна логіка позиціонування, які є корелятивними логіці жертви, дару і обміну. Моменти, коли діалог перебиває собою весь простір ІС, являють собою скоріше виключення з правил, однак саме в такі моменти він реалізує себе повністю [22].

Отже, Н. В. Петракова вважає, що ідея ІС є актуальною і затребувана саме тому, що в сучасному світі людина виявляється зануреною в комунікативні мережі, які в своїй значній частині можуть бути визначені як мережі інтерсуб'єктивних відносин. У зв'язку з цим стає зрозумілим, що настільки шановане раніше поняття діалогу виявляється занадто вузьким для того, щоб охопити всю палітру відносин «Я – Інший». Своєю чергою, діалог розглядається з урахуванням багат шаровості простору ІС, на кожному з яких існує, функціонує своя логіка, а у підсумку на загальному рівні в діалозі змикаються три різні логіки: екзистенціальна логіка вираження, символічна логіка розуміння і нормативна логіка позиціонування [22].

Отже, на першому рівні ІС – екзистенційно-феноменологічному, саме він проявляється як «впочуття» в іншого або емпатія. Відносини матері і дитя, взаємини закоханих відносяться до цього рівня. Основним принципом спілкування тут виступає жертвність. Подія взаємодії здійснюється безпосередньо, без посередництва чого б то не було [22], бо відображають вищий рівень духовності і вищу мету існування і продовження людського роду. Обґрунтовано вважаємо, що саме така емпатія є характерною для мікрорівня існування людини в межах ТГ і в умовах МСВ.

Другий рівень ІС – культурно-символічний, саме на ньому головним інструментом комунікації виступає рідна мова. Отже, тут взаємодія «Я – Інший» вже є опосередкованою, тобто, вона не відбувається безпосередньо [22]. У цьому випадку ми маємо справу з культурою, і комунікативна взаємодія на цьому рівні відбувається в логіці дару. Отже, локальна культура як явище і як характерологічна риса людини (особистості), виникає саме на локальному рівні функціонування соціуму в умовах МСВ, вона є результатом соціальної практики та виникає під впливом її ціннісного потенціалу, а її набуття усвідомлюються і передаються від одної людини до іншої/інших в межах ТГ в процесі реалізації людьми-членами ТГ свого життєвого циклу.

Третій шар - інституційно-нормативний, йому відповідає економічна або політична взаємодія [22], що формує економічне і політичне буття людини, її груп і асоціацій та виступає основоположною рисою з позицій її/їх екзистенційного існування та функціонування на локальному рівні соціуму в умовах МСВ.

Отже, бачимо, що розуміння повсякденності в контексті діалогу, що відбувається на тлі феномену ІС, розкриває в досліджуваному філософсько-соціальному стані додатковий потенціал для суттєвого розуміння настанов щодо побудови на основі локальної територіальної спільноти (ТГ) системи комунікативної взаємодії, що є функціонально-психологічним та ідеологічно-«запускаючим» двигуном її існування і діяльності в контексті вирішення екзистенційних задач в умовах МСВ.

Висновки і пропозиції. Резюмуючи настанови, що наведені вище, можна дійти наступних висновків:

- стан повсякденності – це просторово-хронологічний (територіально-темпоральний) континуум, що відіграє найважливішу інституціональну, онтологічну, гносеологічну, аксіологічну, праксеологічну роль в супроводженні і забезпеченні існування людини в локальному соціуму, в процесі здійснення нею свого життєвого циклу, який реалізується в межах територіальної громади та в умовах місцевого самоврядування;

- стан повсякденності в якому фактично існує, функціонує, розвивається і вдосконалюється місцеве самоврядування як соціально-правовий інститут може розглядатися на доктринальному рівні у застосуванні до наведеного інституту у декількох визначеннях і розуміннях: як соціальний феномен; як сукупність соціальних практик; як система комунікативної взаємодії в просторі інтерсуб'єктивності;

- знаходячись постійно в стані повсякденності, людина в процесі своєї життєдіяльності, – для реалізації своїх екзистенційних інтенцій, устремлень, потреб, інтересів і атигюдів в умовах МСВ здійснює низку типізованих, стереотипних, сталих форм життя через індивідуальну, групову, колективну нераціональну поведінку, автоматично, бездумно, посилаючись лише на ретроспективний досвід свій та інших членів ТГ, а також досвід минулих поколінь членів ТГ, визнаючи апріорі їх здатність і можливість для реалізації її наведених вище настанов;

- людина, знаходячись постійно в стані повсякденності, і виступаючи на рівні локального соціуму в межах територіальної спільноти – ТГ її членом, в умовах місцевого самоврядування здійснює раціональні поведінково-діяльнісні настанови через виконання відповідних рольових позицій, – результатом чого є виникнення, формування, розвиток і вдосконалення системи комунікативної взаємодії в локальному соціумі.

Список використаної літератури

1. Шюц А. Структура повседневного мышления / Пер. с англ. Е. Д. Руткевич // *Социологические исследования*. 1988. № 2. С. 129-137.
2. Повседневность // Википедия. Свободная энциклопедия. URL: https://ru.wikipedia.org/wiki/%D0%9F%D0%BE_%D0%B2%D1%81%D0%B5%D0%B4%D0%BD%D0%B5%D0%B2%D0%BD
3. Жигунова Г. В. Повседневность как социальный феномен. URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/povsednevnost-kak-sotsialnyy-fenomen>
4. Корнев В. В. Вещи нашего времени: элементы повседневности. URL: <http://ru.scribd.com/doc/36257136>
5. Вебер М. Избранные произведения : пер. с нем. М. Левин, А. Филиппов и др. М.: *Прогресс*, 1990. 804 с.
6. Бергер П. Л. Социальное конструирование реальности // Трактат по социологии знания / Питер Людвиг Бергер, Томас Лукман: перевод с англ. Е. Руткевич. М.: *Медиум*, 1995. 323 с.
7. Жигунова Г. В. Ювенальная инвалидность в системе социальной реальности российского общества: монография. Красноярск: НИЦ, 2011. 173 с.
8. Петухов А. С., Пирогов С. В. Теории практик как методология изучения повседневности. URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/teorii-praktik-kak-metodologiya-izucheniya-povsednevnosti>
9. Конверсия // Википедия. Свободная энциклопедия. URL: <https://ru.wikipedia.org/wiki/%D0%9A%D0%BE%D0%BD%D0%B2%D0%B5%D1%80%D1%81%D0%B8%D1%8F>
10. Вальденфельс Б. Повседневность как плавильный тигль рациональности // СОЦИОЛОГОС. М.: *Прогресс*, 1991. С. 39-50.
11. Герген К. Дж. Социальная конструкция в контексте / К. Дж. Герген, Л. Вархус, С. Уортэм, Т. Тэтченкери. Х.: Из-во «Гуманитарный центр», 2016. 328 с.
12. Конвертация // Википедия. Свободная энциклопедия. URL: <https://ru.wikipedia.org/wiki/%D0%9A%D0%BE%D0%BD%D0%B2%D0%B5%D1%80%D1%82%D0%B0%D1%86%D0%B8%D1%8F>
13. Королев С. А. Повседневность как эманация социальности: трансформации и тренды // *Философская мысль*. 2013. № 8. С. 356-422.
14. Котельникова З. В. Как вещи вторгаются в отношения (на примере противокражного оборудования в магазинах) // *Журнал социологии и социальной антропологии*. 2011. Т. 14. № 4. С. 105-126.
15. Пушкарева Н. Л. «История повседневности» как направление исторических исследований // Сетевое издание Центра исследований и аналитики Фонда исторической перспективы. URL: http://www.perspektivy.info/book/istorija_povsednevnosti_kak_nar-ravlenije_istoricheskikh_issledovanij_2010-03-16.htm
16. Марков Б. В. Культура повседневности: учеб. пособие. СПб.: Питер, 2008. 352 с.
17. Де Серто М. Изобретение повседневности / пер. с фр. Д. Калугина, Н. Мовниной. СПб.: Изд-во Европейского университета в Санкт-Петербурге, 2013. 330 с.
18. Де Серто М. Практика повседневной жизни. Ч. 3: Пространственные практики // *Прогнозис*. 2010. № 1. 265 с.
19. Бурдьё П. Структуры, habitus, практики // *Журнал социологии и социальной антропологии*. 1998. Т. 1. № 2. С. 44-54.
20. Козловский В. В. Фигуративная социология Норберта Элиаса // *Журнал социологии и социальной антропологии*. 2000. Т. 3. № 3 (11). С. 40-54.
21. Интерсуб'єктивність // Вікіпедія. URL: <https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%86%D0%BD%D1%82%D0%B5%D1%80%D1%81%D1%83%D0%B1%27%D1%94%D0%BA%D1%82%D0%B8%D0%B2%D0%BD%D1%96%D1%81%D1%82%D1%8C>
22. Петракова Н. В. Диалог в пространстве интересубъективности. URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/dialog-v-prostranstve-intersubektivnosti>
23. Фрактал // Википедия. URL: <https://www.google.com/search?sxsrf=ALeKk00PGXeOfZTse4tTMZbDffoxRWt4Mg%3A1607872026952&ei=Gi7WX7TOOeXlrgT2nJPgDA&q=>

References

1. Schyuts A. (1988). The structure of everyday thinking / Per. from English. E. D. Rutkevich // *Sociological studies*. No. 2. P. 129-137 [in Russian].
2. Everyday Life // Wikipedia. Free encyclopedia. URL: <https://ru.wikipedia.org/wiki/%D0%9F%D0%BE%D0%D1%81%D0%B5%D0%D0%D0%B5%D0%B2%20%D0%BD> [in Russian].
3. Zhigunova G. V. Easy as a social phenomenon. URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/PovSednevnost-kak-sotsialny-fenomenomen> [in Russian].
4. Kornev V. V. Things of our time: Elements of everyday life. URL: <http://ru.scribd.com/doc/36257136> [in Russian].
5. Weber M. (1990). Selected works: per. With him. M. Levin, A. Filippov et al. M.: *Progress*, 804 p. [in Russian].
6. Berger P. L. (1995) Social design of reality // *Treatise on the sociology of knowledge* / Peter Ludwig Berger, Thomas Lukman: Translation from English. E. Rutkevich. M.: *Medium*. 323 p. [in Russian].
7. Zhigunova G. V. (2011) Juvenile disability in the system of social reality of Russian society: Monograph. Krasnoyarsk: NIC, 173 p. [in Russian].
8. Petukhov A. S., Pirogov S. V. Theories of practitioners as a methodology for studying the everyday life. URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/teorii-praktik-kak-metodologiya-izucheniya-povsednevnosti>. [in Russian].
9. Conversion // Wikipedia. Free Encyclopedia. URL: <https://ru.wikipedia.org/wiki/%D0%9A%D0%BE%D0%BD%D0%B2%D0%B5%D1%D1%81%D0%B8%D1%8F>. [in Russian].
10. Valdenfels B. (1991) Everyday life as a melting crucial muffle // *Soci-Logos*. M.: *Progress*, S. 39-50. [in Russian].
11. Gergen K. J. (2016) Social structure in context / K. J. Gergen, L. Varhus, S. Wortham, T. Thatchenkeri. X.: From the Humanitarian Center, 328 p. [in Russian].
12. Conversion // Wikipedia. Free Encyclopedia. URL: <https://ru.wikipedia.org/wiki/%D0%9A%D0%BE%D0%D0%B2%D0%D1%D1%82%D0%B0%D1%D1%86%D0%B8%D1%8F> [in Russian].
13. Korolev S. A. (2013) Everyday life as an emanation of sociality: transformations and trends // *Philosophical Thought*. No. 8. S. 356-422. [in Russian].
14. Kotelnikova Z. V. (2011) How things invade relationships (on the example of anti -sized equipment in stores) // *Journal of sociology and social anthropology*. T. 14. No. 4. S. 105-126. [in Russian].
15. Pushkareva N. L. History of everyday life "as a direction of historical research // Network publication of the Center for Research and Analytics of the Historical Prospect. URL: http://www.perspektivy.info/Book/Istorija_povSednevnosti_kak_nap-ravlenije_Istoricheski_issledovaniy_2010-03-16.htm [in Russian].
16. Markov B.V. (2008). Culture of everyday life: textbook. manual. St. Petersburg: Peter, 352 p. [in Russian].
17. De Serto M. (2013) De Invention of everyday life / Per. with fr. D. Kalugina, N. Movnina. St. Petersburg: Publishing House of the European University in St. Petersburg. 330 p. [in Russian].
18. De Serto M. (2010) Practice of everyday life. Part 3: Spatial practices // *Forecast*. No. 1. 265 p. [in Russian].
19. Bourdieu P. (1998) Structures, habitus, practices // *Journal of sociology and social anthropology*. T. 1. No. 2. P. 44-54. [in Russian].
20. Kozlovsky V.V. (2000) Figure sociology of Norbert Elias // *Journal of sociology and social anthropology*. T. 3. No. 3 (11). S. 40-54. [in Russian].
21. Intersubjectivity // Wikipedia. URL: <https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%86%D0%BD%D1%82%D0%B5%D1%81%D1%83%D0%B1%B1%B1%B1%27%D1%94%D0%BA%D1%82%D0%B8%D0%B2%D0%BD%D1%96%D1%81%D1%82%D1%8C> [in Ukrainian].
22. Petrakova N. V. Dialogue in the intersubjectivity space: URL <https://cyberleninka.ru/article/n/dialog-v-prostrantve-intersubektivnosti>. [in Russian].
23. Fractal // Wikipedia. URL: <https://www.google.com/search?xssrf=alekkk00pgxeofztse4ttmzbdfoxrwt4mg%3a1607872026952&ei=gi7wx7toxlrgda&&QA>. [in Russian].

O. O. Boyarsky, Candidate of Juridical Sciences
Judge of the City Court of Belgorod-Dnestrovsky Odesa Region,
Doctoral Student of the Institute of Legislation
of the Verkhovna Rada of Ukraine
e-mail: boyarsky@ukr.net
ORCID: 0000-0001-9107-4897

ON THE QUESTION OF THE STATE OF EVERYDAYNESS AND ITS INFLUENCE ON HUMAN FORMATION IN THE CONDITIONS OF LOCAL SELF-GOVERNMENT

Summary

The article is devoted to the study of theoretical and doctrinal, methodological and practical aspects of the existence and functioning of everyday life and its impact on human formation in local government. Characterizing the phenomenology of everyday life as: the state of everyday human life, in which it exists almost constantly, realizing its life cycle (existential feature); a condition that manifests itself in the usual well-known situations of such a life cycle, ie in everyday life (a sign of stereotypes); a state characterized by non-reflexivity, ie one that has an appropriate style of human cognitive activity, based on its irrational, impulsive (thoughtless) behavior (a sign of irrationality); a condition characterized by the lack of personal involvement of the person in the situation (a sign of indirectness); a state characterized by the typological perception of the participants of interaction and motives for their participation (passive-typological feature), and in a simplified sense, as a sphere of social reality, a holistic sociocultural life world, which appears “natural”, self-evident condition of human life. its importance for human functioning in the field of local self-government. It is proved that the state of everyday life is a spatial-chronological (territorial-temporal) continuum that plays the most important institutional, ontological, epistemological, axiological, praxeological role in accompanying and ensuring the existence of man in the local society, in the process of realization of his life. within the territorial community and in the conditions of local self-government.

Keywords: person, local self-government, territorial community, state of everyday life, intersubjectivity.